

Monica Săvulescu, stabilită de patru ani în Olanda, se numără printre românii care, sufletește, nu s-au rupt nici o clipă de țară, de cultura românească - dovadă, faptul că în lunile care au trecut de la revoluție a și venit de trei ori, pentru a se integra efectiv în viața literară din patrie. Absolventă a Facultății de Filozofie și doctor în estetică, Monica și-a consacrat primii ani de activitate culturii teatrale, realizând emisiuni de televiziune, publicând cronici și eseuri în "România literară", "Teatrul", "România liberă" și lucrând în secretariatul literar al Studioului IATC; însăși tema lucrării ei de doctorat - o monografie Cehov (1981) - este o mărturie a aceleiași pasiuni pentru teatru, care s-a păstrat vie și în emigrație, chiar dacă, între timp, talentul de prozatoare i-a acaparat tot mai mult energia creatoare. După Tulburi apele Crasnei (1974), Lumea toată slobodă (1976), Pragul de sus (1980), Pietrele din lună (1984), toate tipărite la Cartea Românească, a publicat anul trecut Tată, sintem lunateci, în editura lui Victor Frunză din Danemarca, volum care în curând va vedea lumina tiparului și acasă, în editura care a lansat-o.

LIBER CA PASĂREA CERULUI?

Hallo! Și Doamne-ajută!", am scris pe-o foaie de hirtie cerută la secretariat Sandei Ulmeni. Biletul l-am lăsat apoi pe biroul de director al lui Andrei Șerban, la Național. N-am reușit să ne întâlnim în toți acești ani, de când bintul prin lume. Și-aș fi vrut să-mi exprim bucuria că ne-am reîntilnit acum, aici. Doar că Andrei era la Poliție - mi s-a spus -, să-și rezolve recăpătarea cetățeniei române. Doamne, ce momente ne-a mai fost dat să trăim!

Am coborât în foaierea în care actorii lui repetau. M-am așezat mai ferit, pe o scară. Din trupă m-a văzut Carmen Galin. S-a rupt din grup, ne-am îmbrățișat. N-am rostit nici una nici un cuvânt. N-am plîns. N-am ris. Ne-am privit doar câteva secunde în ochi. Expresia ochilor ei mă va urmări probabil mulți ani de acum înainte. Cîteva decenii din biografiile noastre zburaseră în văzduh. Ea era Interpreta din Nu sînt turnul Eiffel în regula studentului Șerban Andrei. Eu eram cronicarul. Iar credeam, ca și atunci, că vom face lumea mai bună prin teatru. Iar eram tineri. Iar eram... "Uite! Sintem!" spuneau parcă ochii lui Carmen. "Iar sintem! Tineri! Și liberi!"

O, splendida exaltare a actorului! Am lăsat-o să repete-n foaier. Și-am pornit-o pe străzi, cu gîndurile mele. Rezultatul lor este această scrisoare deschisă:

Carmen dragă!

Nu cred că sintem liberi. S-au întîmplat atîtea lucruri de cînd nu ne-am mai întilnit într-o sală de repetiții. Au trecut atîtea peste voi, cel rămași, peste noi, cei plecați. Experiențe crîncene, care trebuie să ne-nvețe să regîndim termenii oricărui dialog. Ce înseamnă oare libertatea pentru un om de artă? Poate că-n definirea ei ar trebui s-o pornească fiecare întîi și-ntîl de la sine însuși. Așa fel încît să-nvățăm mai întîi să fim liberi de propriile noastre limite omenești. De trufie. De vanitate. De tendința de-a ocupa locul din față, umilindu-i astfel pe alții. Ne-am putea numi liberi, dacă am avea smerenie intelectuală, considerîndu-ne necesari, dar nu de neînlocuit. Și smerenie umană, încercînd să-i slujim, și nu să-l disprețuim pe cei deasupra cărora sintem. Învățătura veche, de altfel, din Biblie.

Apoi, cred c-ar mai trebui să învățăm să fim liberi de limitele noastre profesionale. Să învățăm să ne exprimăm nu numai în limba unui singur popor, ci în a mai multora. Să emoționăm nu numai pe claviatura unei singure culturi, ci pe a mai multora. Să fim liberi de determinismul unui singur grup etnic, să fim liberi de granițe, atît de stăpîni pe mijloacele noastre, deci, încît să putem funcționa în orice cadru uman. Să fim liberi de timpul care se abate asupra noastră și ne împuținează resursele. Să fim liberi de oboseală. Și mai ales de scepticismul care, așa cum spunea cineva, nu mai știi cine, e dușmanul din umbră al oricărui intelectual.

Cu asemenea gînduri despre o libertate înaripată, pe care, dacă ne-ar fi dat s-o avem, am putea folosi toate șansele unei vieți, m-am oprit în loc, pe Calea Victoriei, la colțul dinspre Sărindar. O luminare pe trotuar. Un nume scris pe-o tăbliță pe zid. Numele unui băiat de 20 de ani, căzută în ultimele zile ale lui decembrie 1989. O, Carmen dragă! Liberi ca păsările cerului, nouă, contemporani al unor asemenea zile, nu ne va mai fi dat să fim niciodată.

Fiindcă niciodată nu poți fi liber de propria ta conștiință. Întoarce-te în grupul tău și repetă. Mă duc să-mi scriu cărțile. Nu ne rămîne, pentru a ne simți cit de cit liberi, decît să muncim. Să ne depășim pe noi înșine. Și-n acest scop să facem uz de toate șansele pe care viața ni le oferă. Șanse care celor ce zac cu lumina la cap le-au fost luate. Ajută-ne, Doamne, să ne plătim față de ei datoria.

MONICA SĂVULESCU-VOUDOURIS
București, 29.07.1990